

ARKADI & BORIS **STRUGAȚKI** ■ E GREU SĂ FII ZEU

Traducere din limba rusă
VALERIAN STOICESCU

NEMIRA

PROLOG

Anca avea arbaleta cu patul din material plastic negru, cu o coardă din oțel cromat ce se putea întinde printr-o singură mișcare a levierului, într-o alunecare lină. Anton nu accepta aceste facilități: avea un mecanism bun de luptă, modelul mareșalului Tots, de pe vremea regelui Pits Întâiul, o armă acoperită cu un strat de cupru negru, cu un mic tambur pe care se înfășura șnurul din tendon de bou. În ceea ce-l privește pe Pașca, acesta își luase o carabină pneumatică, considerând că arbaletele sunt o copilărie a omenirii. Asta pentru că era leneș și nu avea talent pentru meseria de tâmplar.

Au acostat la țărmul nordic, acolo unde ieșeau la iveală din malul abrupt, nisipos și galben, rădăcinile noduroase ale pinilor înalți ca niște catarge. Anca abandonează cârma și privi în jur. Soarele se ridicase deja deasupra pădurii și totul era scaldat în azuriu, verde și galben – ceața bleu de deasupra lacului, brazii de culoare verde-închis și malul galben pe acea parte. Cerul era senin, de un albastru diluat.

- Nu-i nimic acolo, spuse Pașca.
- Băieții se uitară în apă, aplecați peste bord.
- O știucă uriașă, rosti cu fermitate Anton.
- Cu așa aripioare? Întrebă Pașca.

Anton tăcu, Anca se uită și ea în apă, dar nu își văzu decât propria imagine.

– Bine ar fi fost să ne scăldăm, spuse Pașca, lăsând mâna în apă până la cot. E rece, adăugă el.

Anton se îndreptă spre proră și sări pe mal. Barca se clătină. Anton prinse bordul bărcii și se uită întrebător la Pașca. Atunci Pașca se ridică, puse vâsla pe după gât, ca pe o cobiliță, și, unduindu-și partea de jos a corpului, cântă:

Vitzluputli! Bătrâne căpitan!

Hei, amice, tot mai sforăiți?

Păzea, c-acu' veți fi izbiți

De haite de rechini prăjiți!

Fără să scoată un cuvânt, Anton trase brusc barca.

– Hei-hei! țipă Pașca, prinzându-se de bord.

– De ce prăjiți? întrebă Anca.

– Nu știu, răspunse Pașca. Cei doi săriră din barcă.

– Nu-i așa că e grozav? „Haites de rechini prăjiți!”

Au tras barca la mal. Picioarele se scufundau în nisipul umed, acoperit de o sumedenie de ace uscate și conuri de brad. Barca era grea și alunecoasă, dar au tras și pupa afară din apă, apoi s-au oprit, gâfâind.

– Mi-am strivit piciorul, spuse Pașca și începu să-și aranjeze bandana roșie de pe cap. Avea mare grijă ca nodul benzii să stea exact deasupra urechii drepte, întocmai ca la pirații năsoși irukanieni.

– Viața nu e scumpă, o-hei! declamă el.

Anca își suga cu atenție degetul.

– Te-ai înțepat? întrebă Anton.

– Nu. M-am julit. Nu știu care dintre voi are niște gheare...

– Ia să văd.

Ea îi arată.

– Mda, făcu Anton. Traumă. Ei, ce-i de făcut?

– Pe u-mărr-r și apoi de-a lungul țărmului, propuse Pașca.

– Atunci chiar că a meritat să ieșim din barcă, spuse Anton.

– Cu barca poate și mamaia, explică Pașca. Dar pe mal: stu-fărișul – unu la mână, râpele – doi la mână, vâltorile – trei la mână. Cu mihalți. Sunt și somni.

– Haitele de somni prăjiți, spuse Anton.

– Dar tu te-ai scufundat în vâltoare?

– M-am scufundat.

– N-am văzut. N-am avut șansa să văd așa ceva.

– Multe-ai mai văzut tu!

Anca le întoarse spatele, își ridică arbaleta și trase într-un brad aflat la douăzeci de pași. Bucăți din coaja copacului căzură.

– Meserie! exclamă Pașca și imediat trase cu carabina, țintind săgeata Ancăi, dar nu o nimeri.

– Nu mi-am ținut respirația, se justifică el.

– Și dacă ți-ai fi ținut-o? întrebă Anton. Se uită la Anca.

Anca trase cu o mișcare puternică levierul coardei. Anca avea o musculatură frumoasă. Anton privea cu plăcere cum se rostogolea pe sub pielea bronzată ghemul tare al bicepsului.

Anca ținti cu atenție și mai trase o dată. A doua săgeată se înfipse în trunchi, trosnind, puțin mai jos de prima.

– Păcat că facem asta, rosti Anca, lăsând în jos arbaleta.

– Ce? întrebă Anton.

– Distrugem arborii, asta e. Ieri am prins un puști care trăgea cu arcul în pomi și l-am pus să scoată săgețile cu dinții!

– Pașca! spuse Anton. Șterge-o, că tu ai dinți buni.

– Eu am un dinte care şuieră, spuse Pașca.

– În fine, spuse Anca. Hai să facem ceva.

– Nu-mi arde să mă cațăr pe râpe, spuse Anton.

– Nici eu nu am chef. Să mergem drept înainte.

– Unde? întrebă Pașca.

– Unde vedem cu ochii.

– Păi? spuse Anton.

– Deci în saiva, spuse Pașca. Toșca, hai la Șoseaua Uitată. Îți amintești?

– Ce-ar mai fi!

– Știi, Anecika... începu Pașca.

– Nu-ți sunt nicio Anecika, i-o tăie Anca. Nu putea suporta când cineva o chema altfel decât Anca.

Anton știa foarte bine asta. Spuse repede.

– Șoseaua Uitată. Nu se circulă pe ea. Nu există nici pe hartă. Iar unde duce, nici asta nu se știe.

– Dar voi ați fost acolo?

– Am fost. Dar n-am reușit să explorăm.

– Un drum de nicăieri către nicăieri, își reveni Pașca.

– Marfă! se aprinse Anca. Ochii ei deveniră două fante întunecate. Să mergem. Ajungem până diseară?

– Fii serioasă! La douăsprezece suntem acolo.

Au escaladat râpa. La marginea ei, Pașca întoarse capul. Jos se zărea lacul albastru, cu limbi galbene de nisip, pleșuve, barca de pe malul nisipos și niște cercuri mari, convergente, pe suprafața liniștită a apei unsuroase de lângă mal – probabil că acolo fusese acea știucă. Și Pașca simți iarăși un extaz nedefinit, ca întotdeauna când ei fugeau de la internat împreună cu Toșca și aveau înaintea o zi întreagă de capul lor, plină de locuri neexplorate, cu fragi, cu pajiști fierbinți și pustii, cu șopârle cenușii și izvoare cu apă rece ca gheața, ce apăreau pe neașteptate. Și ca întotdeauna îi venea să urle, să sară în sus, și de fapt asta și făcu imediat, în timp ce Anton se uită la el râzând și văzu în ochii lui Anton o deplină înțelegere. Iar Anca își duse două degete la gură și fluieră voinicește, apoi intrară cu toții în pădure.

Pădurea de pini era rară, picioarele alunecau pe cetină. Razele soarelui cădeau pieziș și treceau printre trunchiurile drepte, lăsând pe pământ pete aurii. Mirosea a rășină, a lac și fragi; de unde de sus răzbătea ciripitul unor păsărele nevăzute.

Anca mergea în față, ținându-și arbaleta sub braț și aplecându-se uneori după fragii sângerii, parcă lăcuți. Anton se ținea în urma ei, purtându-și pe umăr mecanismul de luptă, modelul marșalului Tots. Tolba cu săgețile bune de luptă îl izbea greu în spate. Mergea și privea gâtul bronzat al Ancăi, aproape negru, cu vertebrele ieșite în relief. Uneori se uita în jur după Pașca, dar acesta nu se zărea, doar uneori licărea în soare bentița lui roșie,

când în dreapta, când în stânga. Anton își imaginează cum Pașca se furișează neauzit printre brazi, cu carabina pregătită, întinzându-și înaintea fața slabă, sălbatică, cu nasul julit. Pașca se furișează prin saiva, că doar nu-i de glumit cu saivaua. Saivaua, prietene, te întreabă și trebuie să ai răgazul să-i răspunzi, se gândi Anton și chiar s-ar fi încovoiat puțin, dar în fața lui se găsea Anca și ea ar fi putut să se întoarcă spre el. Ar fi fost cam penibil.

Anca întoarse capul și întrebă:

– Ați plecat neauziți?

Anton dădu din umeri.

– Cine pleacă zgomotos?

– Eu, pare-se, am făcut totuși zgomot, spuse Anca îngrijorată. Am scăpat ligheanul și pe coridor s-au auzit niște pași. Probabil că era Fecioara Katia – astăzi este de gardă. Am fost nevoită să sar în rondul cu flori. Tu ce zici, Toșca, ce fel de flori cresc în rondul ăla?

Anton se încruntă.

– La tine sub fereastră? Nu știu. De ce?

– Sunt niște flori extrem de rezistente. „Nu le-apeacă vântul, nu le rupe furtuna.“ De câțiva ani tot sare câte cineva prin ele, iar lor nici că le pasă.

– Interesant, spuse Anton cu o mină gânditoare. Își aminti că și la el sub fereastră se găsea un rond cu flori pe care „nu le-apeacă vântul, nu le rupe furtuna“. Dar el nu le-a dat niciodată atenție.

Anca se opri, îl așteptă și îi întinse un pumn de fragi. Anton luă cu grijă trei dintre ele.

– Mai ia, spuse Anca.

– Mulțumesc, spuse Anton. Îmi place să le culeg una câte una. Și zici că Fecioara Katia este destul de bună, nu-i așa?

– Depinde, spuse Anca. Când în fiecare seară i se spune omului că are picioarele ba murdare, ba prăfuite...

Ea tăcu. Era uimitor de plăcut să mergi cu ea prin pădure, umăr lângă umăr, să-i atingi ca din întâmplare coatele goale și s-o privești – cât este de îndemânatică, de frumoasă și de binevoitoare, cât de mari sunt ochii ei cenușii, cu gene negre.

Nu cu mult timp în urmă, curtea regilor arkanarieni fusese una dintre cele mai progresiste din Imperiu. La curtea lor erau ținuți savanți, bineînțeleș, în majoritatea lor șarlatani, dar mai erau și alții precum Baghir Kissenski, cel ce descoperise sfericitatea planetei; vraciul curții, Tata, cel care prezentase o ipoteză genială cu privire la apariția epidemiilor din cauza unor viermi foarte mici, nevăzuți de priviri, răspândiți de vânturi și apă; alchimistul Sinda, care căutase, ca toți alchimiștii, procedeul transformării lutului în aur, dar care descoperise în cele din urmă legea conservării materiei. La curtea arkanariană se mai aflau și poeți, aproape toți niște lingușitori și paraziți, dar mai erau și cei ca Pepin Gloriosul, autorul tragediei istorice „Marșul spre nord”; Tsuren cel Drept, care scrisese mai bine de cinci sute de balade și sonete ce intraseră deja în folclor; la fel și Gur Creatorul, care, pentru prima dată în istoria romanului contemporan imperial, scrisese despre o întâmplare tristă cu un prinț ce se îndrăgostește de o frumusețe barbară. Mai existaseră la Curte și actori, dansatori, cântăreți minunați. Pictori remarcabili acoperiseră pereții cu fresce ale căror culori nu păliseră nici până astăzi, sculptori glorioși înfrumusețaseră cu operele lor parcurile din jurul palatului. Nu se putea totuși spune că regii arkanarieni fuseseră protectori ai învățământului sau cunoscători în ale artelor. Pur și

simplicu această treabă era socotită ca fiind decentă, întocmai ca și ceremonia îmbrăcării de dimineață sau ca existența unor gardieni fastuoși la intrarea principală. Câteodată toleranța aristocratică putea ajunge până într-acolo încât unii savanți și poeți deveneau roțițe importante în angrenajul aparatului de stat. De exemplu, numai în urmă cu jumătate de secol, preaînvățatul alchimist Botsa, ocupând un post ce în prezent este desființat, fiind socotit inutil, cel de ministru al Subsolorilor, a inaugurat câteva mine și a dus faima Arkanarului prin aliajele lui uimitoare, ale căror secrete s-au pierdut odată cu moartea alchimistului. Iar Pepin Gloriosul a coordonat până nu demult Învățăământul de stat, și asta până când Ministerul Istoriei și Literaturii, pe care îl conducea, a fost considerat vătămător și depravant pentru mințile oamenilor.

Desigur, și în trecut au existat cazuri când un pictor sau un savant putea provoca nemulțumirea favoritei regale, de regulă o persoană mărginită și plină de voluptate, iar atunci vinovații erau ori vânduți în străinătate, ori otrăviți cu arsenic, totuși se putea spune că doar don Reba pornise treaba cu adevărat. În anii ocupării postului de ministru atotputernic al Securității Coroanei, el a generat asemenea devastări în lumea culturii arkanariene, încât a provocat nemulțumire chiar și unor demnitari nobili, care afirmă că viața la curtea regală devenise plictisitoare și că în timpul balurilor nu mai auzai nimic altceva decât bârfe stupide.

Învinuit de demență vecină cu crima de stat, Baghir Kissenski a fost aruncat în temniță, scos de acolo cu mare greutate de Rumata și trimis în metropolă. Observatorul lui astronomic a fost ars, iar elevii rămași au fugit care încotro. Vraciul Curții, Tata, împreună cu alți cinci vraci ai Curții s-au pomenit deodată acuzați ca fiind otrăvitori cu intenții criminale, instigați de însuși ducele Irukanski contra persoanei regale, a recunoscut totul sub tortură și a fost spânzurat în Piața Regală. În încercarea de a-l salva, Rumata dăduse treizeci de kilograme de aur, pierduse patru agenți de-ai lui (niște nobili doni ce nu știau ce fac), era să fie el însuși prins, fusese chiar rănit în timpul tentativei de a-i elibera

pe condamnați, dar în cele din urmă totul a fost zadarnic. Fusesse prima lui înfrângere și atunci înțelesese în sfârșit că don Reba nu este tocmai o figură întâmplătoare. Aflând după o săptămână că se intenționa învinuirea alchimistului Sinda de tăinuire în fața Vistieriei regale a secretului pietrei filosofale, Rumata, încă furios de pe urma înfrângerii, puse la cale o ambuscadă lângă casa alchimistului și, de unul singur, cu fața înfășurată într-o cârpă neagră, îi dezarmă pe agresorii sosiți după alchimist, îi aruncă legați fedeleș în pivniță și în aceeași noapte îl duse pe dezorientatul Sinda până la granița cu Soanul. Acolo de fapt a și rămas până în ziua de azi, dând din umeri și continuând cercetările pentru obținerea pietrei filosofale, sub atenta supraveghere a lui don Kondor. Poetul Pepin Gloriosul s-a călugărit pe neașteptate și s-a retras într-o mănăstire izolată. Tsuren cel Drept, demascat pentru ambiguitatea lui criminală și acceptarea preferințelor păturilor sociale inferioare, a fost privat de onoare și avere, a încercat să comenteze și să recite în cârciumi balade, ce deja aveau acum un pronunțat caracter distrugător, a fost snopit de două ori în bătaie de niște indivizi mult prea patrioți și doar atunci a cedat rugămintilor bunului său prieten și admirator, don Rumata, și a plecat în metropolă. În memoria lui Rumata a rămas pentru totdeauna imaginea lui Tsuren, palid-albastru de beat, cum se prinsese cu mâinile lui subțirele de balustrada vasului ce se îndepărta și cum recita cu voce răsunătoare, tânără, sonetul său de adio „Ca frunza veștedă ce cade pe suflet“. În ceea ce-l privește pe Gur Creatorul, acesta înțelesese după o discuție avută în cabinetul lui don Reba că prințul arkanarian nu poate suferi creaturile dușmane și singur își aruncase cărțile în focul din Piața Regală, iar acum, cocoșat, cu o față cadaverică, stătea în timpul ieșirilor regelui, așteptând în mulțimea de curteni gestul discret al lui don Reba pentru a apărea în față să recite poezii cu un conținut ultrapatriotic, ce provocau apatie și căscături. Actorii jucau în prezent una și aceeași piesă, și anume „Distrugerea barbarilor sau Mareșalul Tots, regele Pits Întâiul al Arkanarului“. În prezent, cântăreții preferau în general concertele pentru voce și orchestră. Pictorii rămăși în